

BELÇİKA'DA YAŞAYAN TÜRK ÇOCUKLARININ YAZILI ANLATIM YANLIŞLARI ÜZERİNE TESPİTLER¹

Ülker ŞEN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı,
ulker_sen@hotmail.com

Özet

Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının ana dillerinde oluşturdukları yazılı anlatımlarında ne tür hatalar yaptıklarını tespit etmeye yönelik yapılan bu çalışma tarama modelindedir. Veriler, doküman tarama yolu ile elde edilmiş ve verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Belçika'nın Anvers, Gent, Genk, Brüksel bölgelerinde Türkçe ve Türk Kültürü Dersi alanlar arasından rastgele seçilen 11-15 yaş arası 198 Türk öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan değerlendirmeye göre öğrencilerin yazılı anlatımlarında konuşma dilinin ve ağız özelliğinin yazı diline yansımalarından kaynaklanan yanlışlar; ikinci dilin (Flamanca/Fransızca) etkisinden kaynaklanan yanlışlar; noktalama yanlışları; yazım yanlışları; ses olayları yanlışları tespit edilmiştir. Tespit edilen bu yanlışlar içerisinde en dikkat çeken yanlışlar ise alfabelerdeki farklılıklardan dolayı ö>o / z>s / ı>i / c>s / ş>s / d>t / ü>u / ğ>y / ç>c / ç>t / s>ç / ğ>g / s>ç / y>j / ç>c / v>w / g>ğ / c>g / s>z / é harflerinin yanlış yazılması; nokta, virgül, kesme işaretinin yanlış kullanılması, ünlü uyumuna dikkat edilmemesi; büyük harfin yanlış kullanılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: İki Dillilik, Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocukları, Türkçe Öğretimi, Yazılı Anlatım.

DETECTIONS ON ERROS IN WRITTEN EXPRESSION OF TURKISH CHILDREN LIVING IN BELGIUM

Abstract

The aim of this study is to determine what kind of mistakes in the texts they have created in the native language of Turkish children living in Belgium. In this study in which descriptive scanning model was used. The data of this study were obtained by using document analysis and descriptive analysis was used to analyze the data of the study. The study group of this research consists of 198 Turkish student age ranging between 11-15 and living in Anvers, Gent, Genk, Brussel in Belgium and also taking Turkish Language and Turkish Culture Lesson selected via randomic method. According to the findings in the study, it has been determined that word and notion transfer between languages (from Flemish to Turkish and from French to Turkish), errors and mistakes in punctuation, consonance mistakes, incoherency, transmitting of speech to written expressions are errors frequently encountered in students' written expression. The most remarkable errors in the errors detected followings: due to differences in the alphabet the incorrect writing letters of ö>o / z>s / ı>i / c>s / ş>s /

---

¹ Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında 04/2010-34 kodlu proje olarak desteklenen "Belçika'da Yaşayan Türk Çocuklarının Türkçeye Yönelik Tutumları ve Yazma Becerileri" adlı Doktora Tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

d>t / ü>u / ğ>y / ç>c / ç>t / s>ç / ğ>g / s>ç / y>j / ç>c / v>w / g>ğ / c>g / s>z / é; the incorrect use of period, comma, apostrophe, not the attention to vowel harmony; the incorrect use of capitalization.

Key Words: *Bilingualism, Belgium, Turkish Children Living Abroad, Turkish Teaching, Written Expression.*

Giriş

Tahminlere göre yurt dışında 5,5 milyonu aşkın Türk yaşamaktadır. Yurt dışında yaşayan 5,5 milyonu aşkın Türk toplumunun yaklaşık 4,6 milyonu Batı Avrupa ülkelerinde, geri kalanı ise Kuzey Amerika, Asya, Orta Doğu ve Avustralya'da yerleşmiştir (bk. <http://www.mfa.gov.tr/>). Batı Avrupa ülkelerindeki Türk vatandaşlarının sayılarına bakıldığında Almanya, Türk vatandaşı nüfusu bakımında ilk sırada gelmektedir. Almanya'yı Fransa, Hollanda, Avusturya takip etmektedir. Çalışmaya konu olan Belçika ise Türk vatandaş sayısı bakımında 7. sırada yer almaktadır.

Belçika'da toplamda 190 bine yakın Türk yaşamaktadır. Bu nüfus içerisinde genç nüfusun önemli bir yeri vardır. Belçika genelinde eğitim alan 22.363 (11087 kız, 11276 erkek) Türk kökenli öğrenci vardır (Şen, 2011a: 130). Bu öğrencilerin yaşadıkları toplumlarda iki dilli olmalarından kaynaklı birtakım sıkıntılar yaşadıkları birçok çalışmada dile getirilmiştir (Yağmur,2006; Yıldız, 2012; Yılmaz, 2014). Yurt dışında yaşayan çocukların en yoğun hissettikleri sorunların başında ana diline hâkim olamama, aidiyet karmaşası, kültürel farklılık gelmektedir. Ana diline hâkim olamama sorunu özellikle son kuşaklarda daha belirgin bir şekilde kendini hissettirmektedir. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları Türkçe bilmekte, konuşmaktadır ancak genel olarak dil bilgileri ve ifadeleri istenilen düzeyde değildir. Belet (2009) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre iki dilli Türk çocuklarının, Türkçe öğrenirken en çok yazma alanında sorunla karşılaştığını, daha sonra konuşma, kelimeleri unutma, sözcük bilgisi yetersizliği, okuma-anlama, son olarak da dinleme alanında sorunla karşılaştığını ifade etmiştir. Araştırma sonuçlarından ve yaptığımız çalışmalardan hareketle yazma becerisinin, yurt dışında yaşayan Türk çocukları için en sorunlu becerilerden olduğunu söyleyebiliriz (İnce, 2011; Yıldız, 2012; Koçak, 2012; Yıldız ve Öztürk, 2013). İki dilli Türk çocuklarının yazma becerisi dâhil diğer ana dili becerilerinde yetkin olabilmeleri için ana dili eğitiminin erken yaşlarda başlaması ve sistemli bir şekilde yürütülmesi önemlidir. Erken dönemde dil beceri alalarına ilişkin hatalar düzeltilmediği takdirde ilerleyen yaşlarda sorun devam etmektedir. Aydın'ın (2013) yapmış olduğu çalışma bu görüşü destekler niteliktedir. Aydın (2013), Almanya'dan gelen üniversite öğrencilerinin Türkçe yazılı anlatımlarını incelemiş ve değerlendirmeleri sonucunda öğrencilerin Türkçe yazılı anlatımlarında yazım ve noktalama, ses bilgisi, şekil bilgisi, anlam bilgisi ve söz dizimsel açıdan yüksek oranda yanlışlar tespit etmiştir.

İki dilli Türk çocuklarının ana dili eğitimlerinin Türkiye'nin sorumluluğunda olduğu ülkelerde Türkçenin öğretimi, Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan öğretim programları esas alınarak yapılmaktadır. Bu amaçla hazırlanan son program Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı (1-10. Sınıflar)dır. Programda iki dilli Türk çocuklarının yazma becerisiyle duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ifade etmeleri amaçlanmıştır. Yazma beceri alanına ilişkin "Türkçeyi sözlü ve yazılı anlatımlarda kurallarına uygun biçimde kullanma" (1-10. sınıflar) amacı altında kazanımlar sıralanmıştır. Programda belirtilen kazanımlar doğrultusunda iki dilli Türk çocuklarından beklenen yazma becerisine yönelik kazanımlar şunlardır (MEB, 2009: 50): 1. Kelimeleri yerinde ve doğru anlamda kullanır. 2. Verilen kelime ile cümle kurar. 3. Olumlu ve olumsuz cümleler kurar. 4. Cümlede öğeleri yerinde kullanır. 5. Özel adların ilk harfini büyük yazar. 6. Cümleye büyük harfle başlar. 7. Adları yerine göre tekil ya da çoğul olarak kullanır. 8. Varlıkların özelliklerini, niteliklerini (uzunluk, kısalık, renk vb.), sayılarını bildiren kelimeleri işlevine uygun kullanır. 9. Varlıkların yerine kullanılan kelimeleri işlevine uygun kullanır. 10. Varlıkların yaptıkları eylemleri (iş ve hareketleri) bildiren kelimeleri işlevine uygun kullanır. 11. Öğrendiği yazım kurallarını uygular ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır. 12. Öğrendiği yeni kelimeleri doğru söyler/ yazar. Bu durumda Türkçe ve Türk kültürü dersi alan öğrencilerin ana dillerinde oluşturdukları yazılı metinlerinde yazım kurallarını uygulamaları, noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanmaları, kuralına uygun ve anlamlı cümleler kurmaları beklenmektedir.

Amaç

Yukarıda verilen bilgilerden de hareketle çalışmanın amacı, Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının ana dillerinde oluşturdukları yazılı anlatımlarında ne tür hatalar yaptıklarını tespit etmektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının ana dillerinde oluşturdukları yazılı anlatımlarında ne tür hatalar yaptıklarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışma, var olan durumu olduğu gibi ortaya koyma amacı güttüğünden tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modeli çalışma, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2010, 16).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Belçika'nın Anvers, Gent, Genk, Brüksel bölgelerinde Türkçe ve Türk Kültürü Dersi alanlar arasında, kolay ulaşılabilir durum örneklemesi yoluyla rastgele ulaşılan 11-15 yaş arası 198 Türk çocuğu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların 105'i kız, 93'ü erkek öğrenci olup 189'u Belçika doğumlu iken 9'u Türkiye doğumludur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında ulaşılan veriler, Belçika’da yaşayan Türk çocuklarının ana dillerinde oluşturdukları yazılı anlatımları taranarak elde edilmiştir. Öğrencilerin yazdıkları metinler birer “doküman” olarak bu araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin yazılı anlatımlarına ilişkin durumlarını tespit edebilmek amacıyla, öğrencilere verilen 5 ayrı konudan tercih ettikleri biri hakkında veya kendilerinin belirlediği her hangi bir konu hakkında kompozisyon metinleri yazmaları istenmiştir. Yazılı anlatım konularının belirlenmesinde Türkçe eğitimi, ölçme ve değerlendirme alanındaki uzmanların görüşlerine başvurularak konuların öğrencilerin bilişsel özelliklerine uygunluğu kontrol edilmiştir. Öğrencilere ait kişisel bilgiler ise “Kişisel Bilgi Formu” aracılığı ile elde edilmiştir. Yazılı anlatımlar (çalışmanın verileri); betimsel analizle değerlendirilmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Betimsel analiz kapsamında, ilk olarak öğrenci metinleri numaralandırılmış, daha sonra öğrencilerden elde edilen metinler aslına birebir uygun olarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve yazım hataları birer tema olarak belirlenerek incelenen metinler ilgili tema altında sınıflandırılmışlardır. Yazılı anlatımların değerlendirilmesinde Türk Dil Kurumunun yayımladığı Yazım Kılavuzu (2005) esas alınmıştır. Yazım yanlışlarının olduğu örnek cümle(ler) ya da kelime gruplarının sonunda ilgili örneğin hangi öğrencinin yazılı anlatımından alındığı köşeli ayraç ([ ]) içinde kodlanarak gösterilmiştir. (Araştırmaya katılanların kimlik bilgilerinin yansıtılmaması için bu yol tercih edilmiştir.) hatalara ilişkin örnek cümleler öğrencilerin metinlerinden aynen alıntılar yapılarak desteklenmiş, alıntılar [1], [2], [3], ... şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında ulaşılan veriler; konuşma dilinin/ağız özelliğinin yazı diline yansımalarından kaynaklanan yanlışlar, ikinci dilin etkisinden kaynaklanan yanlışlar, noktalama yanlışları, yazım yanlışları, sesler ve ses uyumları ile ilgili yanlışlar başlıkları altında sınıflandırılarak gösterilmiştir.

1. Konuşma Dilinin / Ağız Özelliğinin Yazı Diline Yansımalarından Kaynaklanan Yanlışlar

Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında kelimeleri ya da cümleleri söyledikleri gibi yazma eğilimi, ağız özelliğini kullanma oldukça sık rastlanan bir yazılı anlatım yanlışıdır. Araştırmaya katılan Belçika’daki Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında konuşma dilinin/ağız özelliğinin etkisi ile ortaya çıkan yanlışlardan bazıları şu şekildedir:

*önce 10 kadar **saycan** ondansonra herkeç saklicaklar ondansonra o kız 10 kadar **saydisar** o saman o kız her kez **bulicak her kez buldisar** osaman geri **oyanolar*** [9]

*yeterki ana dilimi **bilim** ozaman iyi olur **belkit**.* [37]

*Öncelikle ben 23 nisanı çok seviyorum!! Ben 23 nisan’da sunucu **olacam**.* [66]

O bayramdan sonra annem güzel bir sofraya hazırlar. bizde güzel güzel konuşarak yememizi yeriz. [71]

Birtek büyük tatile gittimiz için üzülüyorum çünkü hemen geçiyo zaman. Herzaman Türkiye'de kalmak isterim!!! [74]

Bir sefer babam abimin ayakablarına kızdıydı ve babam kavga etiğdi. [92]
Emirdağ, cunku benim dedem Emirdağ da öldü. ve babannemi yalnız birakmıyoruz. [94]

Ben Belçika de galmak istiyom. [106]

Türkiyenin arka sokaklar hep çöp, pislik, hiç sevmiyorum. burda arka sokaklar bilene çiçeklerlen, ağaçlarlan çok güzel. [148]

2. İkinci Dilin (Flamanca/Fransızca) Etkisinden Kaynaklanan Yanlışlar

Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının ana dilindeki yazılı anlatımlarında ikinci dillere (toplum dilinin) etkisi oldukça fazladır. İkinci dilin etkisiyle yazılı anlatımlarda sıklıkla rastlanan yanlışlıklar alfabe farklılığından kaynaklanan, kavram/kelime aktarımından kaynaklanan, söz diziminden kaynaklanan yanlışlıklar olarak üç grupta ele alınmıştır.

2. 1. Alfabe Farklılığından Kaynaklanan Yanlışlar

Belçika, bölgesel olarak Almanca, Fransızca ve Flamanca dillerinin resmî dil olduğu çok dilli bir ülkedir. Araştırmaya katılan Türk çocukları Fransızca ve/veya Flamanca'nın resmî dil olduğu bölgelerde yaşamaktadırlar. Dolayısıyla yazılı anlatımlarda Fransız ve Flamanca alfabesinin etkisi çok açık bir şekilde görülmektedir. Türkçe kelimeleri yazarken Fransızca ya da Flamanca telaffuzunu da etkisiyle Fransız ya da Flamanca alfabesindeki harfleri kullanmaktadırlar.

Türk alfabesinden farklı olarak Flamanca alfabesinde ç / ğ / ş / ü ve küçük ı ve büyük İ harfleri bulunmamaktadır. Ayrıca Flamanca alfabesindeki c / g / j / u / w / v / y / z harflerinin okunuşları Türk alfabesindeki okunuşlarından farklıdır.

Türk alfabesinden farklı olarak Fransız alfabesinde ç / ğ / ş / ü ve küçük i ve büyük İ harfleri bulunmamaktadır. Ayrıca Fransız alfabesindeki c / g / h / l / r / u / y / z harflerinin okunuşları Türk alfabesindeki okunuşlarından farklıdır. Alfabelerdeki farklılıklardan dolayı meydana gelen yazılı anlatım yanlışlarına örnekler aşağıda verilmiştir.

Ben parasis BİR öLKEde YAŞAMAK İSTERDİM. (...)OZAMAN HİT BİR İNSAN (KAWKA) PARA İTİ KAWKA YAPMAZ [1]

Spase ülke çünkü zorlarsam. ozaman usabiliorum! [3]

çocuklar bayramı kutlaris, dernek ozaman bizi biyere götürür (parka falan filan) çocuklara paraverilio, seker verilio, hediye verilio. kendimi mutlu hisetiyorum!!! [4]

chocolata dünyasi ve Şeker dünyasi chocolata arabalar olsun chocolata evleri olsun çok güzel olur Seker dünyasi yolari seker gökyuzu çok eylencelidir [5]

Bu hirsizlar kaçacak ve polisler de onlari bulmaya calisacaklar. Polisler onlari bulunca hapisaneye goturecektir. [6]

Cültürü güzel olan bir ülkede yaşamak isterim! [60]

Ben herkezin evine gideyorum ama Türklerin evine bid orda Bayramı kotluruz we şeker jijjoruz [65]

Eskisheir gezmek istiyorum. Bu sene gidegeyiz.Gecen sene de gitik, orada hava çok güzül, her'gün hamam'a gidiyorum her sabah, ben Türkiye gidnge çok seviniyorum. Orda kitap halıyorum, ve hokuyorum. Afyon, Kutahya, Koy, Gecen sene bu şehir leri gèzdik. Bu sene Canakaleye gidmek istiyorum şehit'ler gormek istiyorum [93]

genellikle top oynarız arkadaşlarımla, football istedimiz kadar kisiyle oynaya bilirsiniz, sert oynamak yasaktır, kavga etmek yasaktır, corner, taç, pénalı, faul hepsi vardır. [171]

Örneklerden de anlaşılacağı üzere ö>o / z>s / ı>i / c>s / ş>s / d>t / ü>u / ğ>y / ç>c / ç>t / s>ç / ğ>g / s>ç / y>j / ç>c / v>w / g>ğ / c>g / s>z / é harfleri yazılı anlatımlarda en çok karıştırılan harflerdir.

2. 2. Kelime Aktarımı /Kavram Yanlışları

Yurt dışında yaşayan Türk çocukları Türkçe yazılı ve sözlü anlatımlarında karşılayamadıkları / anlamını bilmedikleri kelimeler için ikinci dilden karşılıklar kullanılmaktadırlar ya da kullandıkları Türkçe kavramları ikinci dilin etkisiyle yerinde ve doğru kullanamamaktadırlar. Diğer bir ifadeyle anlatmak istedikleri durum, olay, nesne için doğru kelime seçimini yapamamaktadırlar.

Araştırmaya katılan Türk çocukları ikinci dilden kelime aktarımı yaparken ya kelimenin ikinci dildeki karşılığını olduğu gibi özgün imlası ile aktarmış (**İspanya-Spanje**) ya da kelimeyi iki dilin yazım ve ses özelliklerini birleştirerek (**futbol- futbol**) yazmıştır. Kavramları karşılama konusunda da ikinci dilin etkisinin hissedilir derecede olduğu görülmüştür. Örneğin ülke kavramı şehir kavramı ile karşılanırken akraba kavramı aile kavramı ile karşılanmıştır. Yazılı anlatımlardaki kelime aktarımı ve kavram yanlışlarına ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır:

Spase ülke çünkü zorlarsam. ozaman usabiliorum! [3]

chocolata dünyasi ve Şeker dünyasi chocolata arabalar olsun chocolata evleri olsun [5]

Politie en boef (polis ve hirsiz)

futbol oynarız Sadece ayaklarınla oynuya bilirsin elininle topu ellersen hens olur , top 2 direk arasına girerse de gol olur [23]

Turkiye: cunku TuRkije'nin havası çok Güzel. Tarihi bir yer TuRkije Dayılarım Var orda yani orası çok güzel. [35]

TÜRKİYede Bir ülkede Gibi çünkü orada Tatil çok Güzel ve YAŞAM tARZI İYİ ve FootbALL vAr orada, [43]

Spanje, çünkü çok güzel şehirler var. [70]

soNra babamgil gelir ve yakıNlarıMIZI bayramlamaya gideriz ve bize de MİSaFİR gelir!!! [97]

Voetbol yetenekli oluyom [141]

Belçika: sesiz biyer ve **sessizlikten** hoslanırım Çünkü **sesli** olduğunda dışarıya çıkmaktan korkarım: cocuk kaçırmak, insan öldürmek, ... (mesala brüksel). [164]

2.3. Söz Diziminden Kaynaklanan Yanlışlar

Türkçenin kurallı söz dizimi “Özne + Tümleç + Yüklem” şeklinde iken (Karahan, 1999; Cemiloğlu, 2001) Fransızca ve Flamancanın kurallı söz dizimi “Özne + Yüklem + Tümleç” (Demirtaş, 2006; Kıran, 1994) şeklindedir. İsim ve sıfat tamlamalarında Türkçede “Tamlayan+Tamlanan” şeklindeki yapının karşılığı Fransızcada “Tamlanan+Tamlayan” şeklindedir. Ayrıca Fransızcada sıfat unsuru isimden sonra gelirken Flamancada (genellikle) sıfat unsuru isimlerden önce gelmektedir.

“Ben bir hamburger istiyorum.” cümlesinin Flamancadaki karşılığı “Ik eet een hamburger.” [Ik: özne (ben), eet: yüklem (ye-), hamburger: nesne (hamburger)] şeklindedir. Türkçedeki “geniş bir cadde” sıfat tamlamasının Flamancadaki karşılığı “een brede straat”dır.

“Bütün sınıf öğretmeni dinliyor.” cümlesinin Fransızcadaki karşılığı “Toute la classe écoute le professeur.” [toute la classe: özne (bütün sınıf), écoute: yüklem (dile-), le professeur: nesne (öğretmen)] şeklindedir. Türkçedeki “beyaz kâğıt” sıfat tamlamasının Fransızcadaki karşılığı “le papier (kâğıt) blanc (beyaz)”; müdürün kravatı isim tamlamasının Fransızcadaki karşılığı “la cravate (kravat) du directeur (müdür)” şeklindedir. Değerlendirme kapsamındaki yazılı anlatımlarda, örneklerden de anlaşılacağı üzere iki dil arasındaki (Türkçe-Fransızca/Türkçe-Flamanca) söz dizimsel farklılıklardan kaynaklanan bazı hataların olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen hatalardan bazıları şunlardır:

İki tane kardeşlerim var. [10]

orda hemen kabul ettiler kemiğimi yerine koymak için. [61]

Aslında ben mutluyum burda. [68]

Ben bir temiz ülkede yaşamak isterim. [79]

Ben Bir zıcak ve soğuk ülke de yaşamak isterim [137]

Zengin bir ülkede ve güzel ülkede [138]

3. Noktalama İşaretleri Yanlışları

Belçika'da yaşayan ve araştırmaya katılan Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında rastlanan hataların başında noktalama işaretleri yanlışları gelmektedir. Değerlendirilen yazılı anlatımlarda noktalama işaretleri yanlışlarının; nokta (.), virgül (,), iki nokta (:), soru işareti (?), ünlem işareti (!), kısa çizgi (-), tırnak işareti (“ ”), tek tırnak işareti (‘ ’), yay ayraç (( )), kesme işareti (/) ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu noktalama işaretlerinden nokta, kesme işareti ve virgül en çok hata yapılan noktalama işaretleridir.

Belçika'da yaşayan ve araştırmaya katılan Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında rastlanan noktalama işaretleri yanlışları şu şekildedir:

3.1. Nokta (.)

Araştırmaya katılan Türk çocuklarının hemen hepsinin yazılı anlatımlarında cümlelerin sonuna nokta koymama, cümle içinde noktayı yanlış yere koyma hatası tespit edilmiştir. Yazılı anlatımlarda nokta ile ilgili yapılan hatalara ilişkin örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

*KızlaR butun ERkekleRi dut tisa o zaman kızlaR eRkekleRi öpucuk veRicek .
ondan sönRa deşiyorlar eRkekleR kızlaRi öpicek [2]*

Spase ülke çünkü zorlarsam. ozaman usabiliorum! [3]

*chocolata dünyasi ve Şeker dünyasi chocolata arabalar olsun chocolata evleri
olsun çok güzel olur Seker dünyasi yolari seker gökyuzu çok eylencelidir [5]*

*futbol oynarız Sadece ayaklarınla oynuya bilirsın elininle topu ellersen hens
olur , top 2 direk arasına girerse de gol olur [23]*

*cok iyi oyun birisi 80 katar sajar obe dije bariz sonra birisini qordu mu öbe di
je bariz [34]*

*Türkiye gibi bir ülkede yaşamak isterim Benim dilimden anlayan kişilerle
yaşamak isterim. [50]*

*geçen sene 23 nisanda tyatro yapmıştık çok iyidi. ve orası çok kalabalıktı.
[95]*

3.2. Virgül (,)

Araştırmaya katılan Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında virgülün kullanımına yönelik yaptıkları hataları; birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına virgül koymama, sıralı cümlelerin arasına virgül koymama, uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan öğeleri belirtmek için virgül koymama, tırnak içinde olmayan aktarma cümlelerinden sonra virgül koymama, *ve*, *veya*, *yahut* bağlaçlarından önce ve sonra virgül koyma, zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül koyma şeklinde tespit edilmiştir. Yazılı anlatımlarda virgül ile ilgili yapılan hatalara ilişkin örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Mesela diyelimdi 10 kisiyiz 5 tanesi polis 5 tanesi de hirsiz olacak. [6]

*önce 10 kadar saycan ordansonra herkeç saklicaklar ondansonra o kız 10
kadar saydisar o saman o kız her kez bulicak her kez buldisar osaman qeri oyanolar
[9]*

*Ebe ona kadar sayıcak.öbur cocuklarda saklanacak . ebe herkeşi bulduysa
oyun bitmiştir. [29]*

Hemen aldılar ama bayıltılar, ve sonunda çok acıyordu. [61]

*Bunun için en yüksektekini seçip, Türkiye’de Anadolu lisesine girmeyi
istiyorum. [69]*

*dolu yesillik olmalı ve kuslar insanlar havanlar olmalı ve orda kamion
olmamalı sadece bisiklet olmalı hava iyi kirletecek seyler olmamalı temiz hava
olmalı ve yesilik ülkesi olmasını istiyorum [96]*

*Kalabalık olaysız, büyük, tanıdığım sevdiğim okuluğu zengin eylenceli bir
ülke’de yaşamak istiyorum. [119]*

güzel temiz türkçe konuşalım iyi havalı çok dükanlı ve musluman BİR ÜİKE
Güneşli okular disiplini sigara içilmemeli SİLAH KULANMAMALI SAVAŞ olmamalı
DENİZLİ çok oksijeni [156]

3.3. İki Nokta (:)

Araştırmaya katılan Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonunda ve kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonunda iki noktayı kullanmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı cümlelerde de iki noktanın yanlış yerlerde kullanıldığı görülmüştür. Yazılı anlatımlarda iki nokta ile ilgili yapılan hatalara ilişkin örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

Güzel bir ülkede yaşamak isterdim. güneş, yeşilik, deniz... Aylemle. [18]

Uzun inek ozaman herkeze çarıyoz sonra kim en aza atlarsa dışerseler yenildiler ve bir kimse yastuk olmalı. [26]

O gün, böyle bir gündür: elimi kırmıştım, çok acıdı. Hastaneye gittik ve 2 saattir sıramibekledim babamlan. [61]

Ben ond'an 1 ay daha büyük'üm yani: ben 11 yaşındayım oda 11 yaşında. Ve biz hergün birbirimizi çok seviyoruz? [104]

Belçika: sesiz biyer ve sessizlikten hoslanırım Çünkü sesli olduğunda dışarıya çıkmaktan korkarım: cocuk kaçırmak, insan öldürmek, ... (mesala bruksel). [164]

3.4. Soru İşareti (?)

Soru işareti kullanılması gereken yerde işaretin kullanılmamasından kaynaklı yanlışlara daha sık rastlanılmıştır. Yazılı anlatımlarda soru işareti ile ilgili yapılan hatalara ilişkin örnek cümleler aşağıda yer almaktadır:

23 nisana çok önem veriyorum neden çünkü 23 nisan çocuk günüdür. [67]

africa niye: africa guzel ve sicak ondan gitmek isterim [77]

-Ben arkadaşım'ı tanıtmak isterim? [...]Çok iyi bir insan. Hep benim arkamda dır? O beni seviyor bende onu çok seviyorum. [104] Ben ond'an 1 ay daha büyük'üm yani: ben 11 yaşındayım oda 11 yaşında. Ve biz hergün birbirimizi çok seviyoruz? [104]

Niye diye ozaman ben her şarkicilarnan gurusurum çok iyi olur [127]

Köy de yada antalyada niye çünkü köyde bana güzel geliyor dışarda oyna yada inekleri beslemek yada antalya'da niye çünkü arazi çok sıcak ve çok güzel [136]

3.5. Ünlem İşareti (!)

Yazılı anlatımlarda ünlem işaretinin kullanımına pek rastlanılmamıştır. Ünlem işaretinin yanlış kullanımına ilişkin tespit edilebilen cümle aşağıda yer almaktadır:

Öncelikle ben 23 nisanı çok seviyorum!! Ben 23 nisan'da sunucu olacam. ama Türkiye'de daha güzel kutlanıyor! dışarda, güzel halkoyunları yapılıyor!! 23 nisana çok önem veriyorum neden çünkü 23 nisan çocuk günüdür. [67]

3.6. Kısa Çizgi (-)

Araştırmaya katılan Belçika'daki Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında kısa çizginin satır sonuna sığmayan kelimeleri bölerken kullanımında yanlışlar yaptıkları görülmüştür. Satıra sığmayan kelimeyi bölerken ya kısa çizgi kullanılmamış ya da yanlış yerde kullanılmıştır. Kısa çizginin hatalı kullanımına ilişkin tespit edilebilen cümleler aşağıda yer almaktadır:

*Biz dokunmak oynuyoruz bide saklambaç-
oynuyoruz* [7]

Benim –anem adısı Belgin altun.-babam adısı Hasan Boz. –abla adısı Esin Boz. [13]

*Biz hristian ülke
de böyle bayramlar kutluyabildiğimiz için mutlu olmamızı tercih ederim.* [68]

3.7. Tırnak İşareti (“ ”)

Tırnak işareti de yazılı anlatımlarda pek rastlanmayan noktalama işaretlerindedir. Tırnak işaretinin hatalı kullanımına ilişkin tespit edilebilen cümleler aşağıda yer almaktadır:

Sonra, beni aldılar, baktılar elime ve alçı koydular, ondan sonra, yarın yemedem gel dediler. [61]

Öncelikle buradaki 23 nisan daha ‘küçük’ kutluyoruz. Türkiye’de daha büyük ve daha neşeli kutlanıyor. [68]

3.8. Yay Ayraç (( ))

Yay ayraç işareti de yazılı anlatımlarda pek rastlanmayan noktalama işaretlerindedir. Yay ayraç işaretinin hatalı kullanımına ilişkin tespit edilebilen cümleler aşağıda yer almaktadır:

OZAMAN HİT BİR İNSAN (KAWKA) PARA İTİ KAWKA YAPMAZ [1]

Guzel bir ülke de yaşamak isterdim, (okül, güneş, aylem yanımda olsun isterdim, yeşilik...). [15]

Ben Türkiy’de yaşamak isterim çünkü orda herşey daha güzel , daha zevkli. (Bazı şeyleri burda yani Belçika) [74]

orada herşey daha güzel. (ve tatil) ve okul daha az. orada etkinlikler daha güzel. Mesela Bayramlar daha (guzel) güzel orada. 23 Nisan mesela (butun) nerdeyse butun turkije geliyor burada 4te biri. [76]

FUTBOLU SEVEN BİR ÜLKEDE VE SAVAŞ OLMAYAN BİR YERDE YAŞAMAK İSTERİM VE (TÜRKLERİN VE) MÜSLÜMANLARIN OLDUĞU BİR YER İSTERİM TABİKİDE! [185]

3.9. Kesme İşareti (‘)

Araştırmaya katılan Belçika'daki Türk çocuklarının yazılı anlatımlarında kesme işaretinin kullanımına ilişkin hatalara çok rastlanmıştır. Yapılan hataların başında da özel isimlere gelen iyelik, durum ve bildirme eklerini kesme işaretiyle ayırmama; sayılara getirilen ekleri kesme işaretiyle ayırmama; kısaltmalara getirilen ekleri ayırmama; isimlere gelen durum, ilgi, iyelik eklerini kesme işaretiyle ayırma; fiillere gelen zaman eklerini kesme işaretiyle ayırma hataları gelmektedir. Kesme

işaretinin hatalı kullanımına ve gerektiği yerde kullanılmamasına ilişkin tespit edilebilen cümleler aşağıda yer almaktadır:

Güzel bir ülke'de yaşAmak isterim. Herkes'in evi olan ülke isterim. Herkes çöpünü çöpe atar. [17]

belçika da gelenekler ickili turk gelenekleri ickisis [21]

Ebe 20 ye KADAR SAYACAK 5 KİŞİNEN ONUYON [30]

okul'da kalicam ve biz daha iyi Turkce öreneceyiz [32]

Ben kayser'iyi de çok sevirorum. Bastırması güzel kayserinin kurufasulye sucuk Ben kayserili'yim ismim a...h s...! [35]

Hem orada ERKEK'Ler çOK YAKIŞIKLI. [47]

23 Nisan mesela (butun) nerdeyse butun turkiye geliyor burada 4te biri. [76]

orada hava çok güzül, her'gün hamam'a gidiyorum her sabah, ben Türkiye gidnge çok seviniorum. [93]

Arkadaşım'ın adı melike benim sınıfımda tamd'a yanımda oturuyor. Çok iyi bir insan. Hep benim arkamda dır? O beni seviyor bende onu çok seviyorum. Ben düstümde yada yaralaimda beni destekler ve benim yanımd'a kalır. Bende ona aynısın'ı yaparım. Ben ond'an 1 ay daha büyük'üm yani: ben 11 yaşındayım oda 11 yaşında.Ve biz hergün birbirimizi çok seviyoruz? [104]

Türkiye de yaşamak isterim, cunku Türkiyeyi çok seviyorum ve Türkiyede hep yasamak isterim, Türkce konuşmayı seviyorum ve Türkiye çok güzel bir ülkedir, havası her tarafı güzeldir. (camileri de çok güzeldir.) oyuzden ben Türkiye de yaşamak isterim. [112]

4.Yazım Yanlıları

Yazım, "bir dilin belli kurallarla yazıya geçirilmesi (Yazım Kılavuzu, 2005: 1)"; "bir dilin söz varlığını, o dönemde geçerli olan ses, biçim, köken vb. kurallara uygun olarak yazıya geçirme; dildeki sözcükleri ve ekleri kurallarına uygun olarak yazma" (Yakıcı vd., 2004: 311) olarak tanımlanmaktadır.

4.1. Bağlaç Olan da, de'nin Yazılışı

Değerlendirme kapsamındaki yazılı anlatımlarda bağlaç olan da, de'nin bulunma durum eki olan -da, -de ile karıştırıldığı, ya sözüyle kullanılan da'nın bitişik yazıldığı görülmüştür.

Guzel bir ülke de yaşamak isterdim, (okül, güneş, aylem yanımda olsun isterdim, yeşilik...). [15]

***Buda** var benim için Filamanca daha kolay çünkü ben **Belçika da** doğudum, **Türkiye de** doysaydim daha iyi turkce bilirdim ve Filamanca bana zor gelirdi.* [22]

*Ben arkadaşlarımla **oldum da** oyun oynuyorum iplik le hop lu yorum **yada** voley çok seviyorum* [44]

*Son **olarakta**, hepimiz toplanıp, bir ayle yemeği yeriz.* [46]

*arkadaşlarım yanımda bier **ev de** otursam isterim.* [152]

*Türkiye'de yaşamak isterdim çünkü anadilim Türkçe, ama **Belçika'da** çok güzel çünkü havası iyi bazı şehirler sessiz.* [162]

*Tamam **Belçikadada** cocuk kacırıyolar ama aşın deyil!* [164]

FUTBOLU SEVEN BİR ÜLKEDE VE SAVAŞ OLMAYAN BİR YERDE YAŞAMAK İSTERİM VE (TÜRKLERİN VE) MÜSLÜMANLARIN OLDUĞU BİR YER İSTERİM TABİKİDE! [185]

4.2. Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı

Bağlaç olan *ki* kendisinden önceki kelimededen ayrı yazılır. Araştırmaya katılan Belçika'daki Türk çocuklarının bağlaç olan *ki*'yi kendisinden önceki kelimeye bitişik yazdıkları tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır:

Mesela diyelimdi 10 kişiyiz 5 tanesi polis 5 tanesi de hirsiz olacak. [6]

yeterki ana dilimi bilim ozaman iyi olur belkit. [37]

Umarımki bu anlattıklarımı beyenirsiNiz. [46]

We orda küzel kızlar war we hepsi suliyorki Hawai bir güzel ülke [124]

FUTBOLU SEVEN BİR ÜLKEDE VE SAVAŞ OLMAYAN BİR YERDE YAŞAMAK İSTERİM VE (TÜRKLERİN VE) MÜSLÜMANLARIN OLDUĞU BİR YER İSTERİM TABİKİDE! [185]

4.3. Ayrı/Bitişik Yazılan Kelimeler

Aşağıda verilen örnek cümlelerde de görüleceği üzere araştırmaya katılan Türk çocuklarının kelimeler arasında uygun boşluk bırakmama, bitişik yazılan kelimeleri ayrı yazma, ayrı yazılan birleşik kelimeleri de bitişik yazma eğilimleri vardır. Ayrı/bitişik yazılan kelimelerin yanlış yazımı ile ilgili tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

TÜNKU OZAMAN HİT BİR İNSAN FAKİR OLMAZ. OZAMAN HİT BİRİNSAN (KAWKA) PARA İTİ KAWKA YAPMAZ [1] *önce 10 kadar saycan ordansonra herkeç saklicaklar ondansonra o kız 10 kadar saydisar o saman o kız her kez bulicak her kez buldisar osaman geri oyanolar* [9]

Ben turkiye de yaşamakisterdim. cunku orada tek tatil konuşuyorlar. orada herşey daha güzel. [76]

Istanbul'da yaşamak isterim çünkü İstanbul'da büsürü şeyler öreniyörük mesela Aya sofıya, Topkapisarayi ve ora çok güzel.[83]

Hersene bayramlarda dedem gil'de toplanıyoruz, amcalarımla, Kuzenlerimle, dedemle, Kısacası bütün ailem ile beraber olmak beni çok mutlu ediyor. [120]

Köy de yada antalyada niye cünku köyde bana güzel geliyor disarda oyna yada inekleri beslemek yada antalya'da niye cünku arazi çok sıcak [136] *zengin bir ülkede ve herzaman mutlu olmak isterim* [139]

4.4. Büyük Harflerin Kullanımı

Yazım Kılavuzu (2005)'na göre büyük harflerin kullanım alanları cümle başları, dize başları (genellikle) ve özel adların başlarıdır. Çalışma kapsamında değerlendirilen yazılı anlatımlarda en sık rastlanan hataların başında büyük harflerin doğru kullanılmaması gelmektedir. Özellikle cümle başlarında büyük harf kullanılmamakta, özel isimler büyük harfle başlatılmamakta, cümle hatta kelime

içinde büyük ve küçük harfler rastgele yazılmaktadır. Örneklerden bazıları şu şekildedir:

sabahleyİN ERKENDEN KAIKARIZ babam ve ağabeylerin **vekardeşiM** bayram **NAMAZINA** giderler **oNlar gitikteN soNra** ben ve annem **EVi** toplarız ve seker **kolaNya Koyarız** tatlı yaparız ve **YEMEK YAPARIZ. BAYramlıklarıMIZI GİYERİZ** ve **soNra babamgil gelir ve yakıNlarıMIZI** bayramlamaya gideriz ve bize de **MİSaFİR** gelir!!! [97]

fenerbahçe takım tutuyorum. (...)ben adım **c...n S...r**. [12]

Benim adım **a...n B...z**. Ben **O.L.V.C.** gidiyorum. Benim –anem adısı Belgin altun. [13]

belcika da gelenekler ickili **turk** gelenekleri ickisis [21]

Ben **kayser'iyi** de çok seviyorum. Bastırması güzel kayserinin kurufasulye sucuk Ben **kayserili'yim** ismim **a...h s...l** [35]

Zengin **Bir** ulke ve kucuk **Bir** ulke ve **Iyi** Belçika gibi, ve **turk** kulturunu bilen **Bir** ulke. [58]

Belçika da **isa'ya** inanıyorlar ve **türkler** Allaha inanıyorlar. Belçika da Bismillah demeden yemek yiyorlar ve, **türkiye'de** Bismillah diyip yemek yiyorlar. [131]

Köy de yada **antalyada** niye çünkü köyde bana güzel geliyor disarda oyna yada inekleri beslemek yada **antalya'da** niye çünkü arazi çok sıcak [136]

4.5. Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi

Satır sonuna sığmayan kelimelerin bölünmesi ile ilgili hataya yazılı anlatımlarda pek rastlanmamıştır. Satır aralarına uygun boşluklar verilmeden, satır başı hizalaması yapılmadan gelişi güzel şekilde yazılmış satırlarda tespit edilebilen hatalarda da heceler yanlış yerden bölünmüştür.

*O, günde kendimi çok mutlu **hissed-iyorum*** [40]

*O bayramdan sonra annem güzel bir sofraya hazırlar. bizde güzel güzel **konuşarak** yememizi yeriz.* [71]

5. Sesler ve Ses Uyumları İle İlgili Yanlışlar

Türkçede sesler, ünlüler ve ünsüzler olarak ikiye ayrılmaktadır. Ünlüler a, e, ı, i, o, ö, u, ü; ünsüzler b, c, d, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z'dir. Ünlüler kendi içinde kalın ünlüler: a, ı, u, o, ince ünlüler e, i, ö, ü; düz ünlüler: a, e, ı, i, yuvarlak ünlüler: o, ö, u, ü; geniş ünlüler: a, e, o, ö, dar ünlüler: ı, i, u, ü şeklinde sınıflandırılır. Ünsüzler de kendi içinde tonlu (yumuşak) ünsüzler: b, c, d, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z, tonsuz (sert) ünsüzler: ç, f, h, k, p, s, ş, t şeklinde sınıflandırılır. Türkçe kelimeler bu seslere dayalı olarak birtakım kurallar çerçevesinde oluşturulur: büyük/küçük ünlü uyumu, ünsüz uyumu gibi. Bununla birlikte kelimeler oluşturulduğunda ya da kelimelere ek getirildiğinde bazı ses olayları gerçekleşir: ünlü düşmesi, ünlü daralması, ünsüz türemesi, ünsüz düşmesi gibi.

5.1. Büyük / Küçük Ünlü Uyumu

Aşağıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan Türk çocukları yazılı anlatımlarında kullandıkları kelimelerde çoğunlukla büyük ünlü uyumuna dikkat etmemişlerdir.

Ben **parasis** Bir öLKde YAŞAMAK İSTERDİM. **TÜNKU** OZAMAN HİT BİR İNSANFAKİR OLMAZ. OZAMAN HİT BİR İNSAN (KAWKA) PARA İTİ KAWKA YAPMAZ [1]

KizlaR butun ERkekleRi dut tisa o zaman **kizlaR** eRkekleRi **öpucuk** veRicek. **ondan sönRa** deşiyorRlar eRkekleR **kizlaRi** öpicek [2]

cok **guzel** olur Seker dunyasi **yolari** seker **gökyuzu** cok eylencelidir [5]

Ebe ona kadar **sayicak.öbur** cocuklarda saklanacak . [29]

O, günde **kendimi** cok mutlu hissed-iyorum [40]

türkiye'de bayram Ve peygamberimizin doğumgünü **kütlüyoruz** Ve

Zengin bir **ulkede** ve **guzel ulkede** [138]

Uzun inek ozaman herkeze çarıyoz sonra kim en aza atlarsa **duşerseler** yenildiler ve bir kimse yastuk olmalı. [26]

5.2. Ünlü Daralması

Yazılı anlatımlarda ünlü daralmasına yönelik tespit edilen örnekler şu şekildedir:

kizlaR eRkekleRi **öpucuk** **veRicek** . **ondan sönRa** deşiyorRlar eRkekleR **kizlaRi** **öpicek** [2]

futbol oynarız Sadece ayaklarınla **oynuya** bilirsin [23]

Böyle günlerde çok mutlu oluyorum çünkü senede sadece çok az dinimizi ve kültürümüzü tanıyıp **kutliyabiliyoruz**. [46]

Ben bunu hatta hiç unutmadiğim ve **unutamiyacağım** bir şeydir. [61]

Biz hristian ülke de böyle bayramlar **kutluyabildiğimiz** için mutlu olmamızı tercih ederim. [68]

23 nisan da oynadığımız **flokleru** asla **unutamiyacağım** ama bir yandan da çok üzülmüstüm çünkü sonuncu çıkmıştık ve **sehiRçiler** azalmıştı, ama yinede asla **unutamiyacam**. [109]

ÇALMAKYASAK **CALIRSAK** HAPİSANEYE GİDERİZ [155]

5.3. Ünlü Türemesi ve Düşmesi

Ünlü türemesi ve düşmesine yönelik de yazılı anlatımlarda hatalar tespit edilmiştir. Hatanın daha çok ünlü düşmesi yönünde olduğu görülmüştür. Bu hatalardan bazıları şunlardır.

türkiye. Herkes **orda** Türkçe konuşuyor hem de turk Fıkra kitaplar var. [33]

dışarda, güzel halkoyunları yapıyor!! [67]

Aslında ben mutluyum **burda**. [68]

23 Nisan mesela (butun) **nerdeyse** butun turkije geliyor burada 4te biri. [76]

Buda var benim için Filamanca daha kolay çünkü ben Belçika da **doğudum**, Türkiye de doysaydım daha iyi turkce bilirdim ve Filamanca bana zor gelirdi. [22]

ve her gün **oyünamak** isterim arkadaşlarımı [152]

5.4. Ünsüz Düşmesi

Ünsüz düşmesine yönelik de yazılı anlatımlarda hatalar tespit edilmiştir. Ünsüz düşmesi hatalarının ikiz ünsüzlerin yazımında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu hatalardan bazıları şunlardır.

kendimi iyi **hisetmeliyim** ve çok dogalar olsun [14]

Guzel bir ülke de yaşamak isterdim, (okül, güneş, aylem yanımda olsun isterdim, **yeşilik**...). [15]

çocuklara paraverilio , seker verilio , hediye verilio. kendimi mutlu **hisetiyorum!!!** [4]

Yeşilik, Guneş, okul denizli bir yerde yaşamak isterdim. [16]

Çok güneşli bir ulkede ve sıcak, deniz ve ormanlar olmalı ve **sesizlik** hisetmeliyim ve güzel öğreten okular [20]

bajramlarda **kenimi** mutlu **hisederim** [21]

ben turkiye de yaşamak isterim. burda aksamlari disarda yururken her taraf **sesis** [142]

5.5. Ünsüz Uyumu / Benzeşmesi/Yumuşaması

Ünsüz uyumu, benzeşmesi, yumuşaması ile ilgili yazılı anlatımlarda hatalar tespit edilmiştir. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

sokakda kavka edilmesini güzel bulmiorum [21]

Ben Turkiye de yaşamak isterim orda galatasar ın **statını** görmek isterim. [65]

Ben **topda** 3 goal atiyorum [166]

Belçikaça yazmak daha iyi **turkce** yazmak zor. [22]

Babamın doğum gunu pasta **kesdik** ve hediyeleri verdik [8]

5.6. Diğer Ses Olayları (i-y / t-d / p-b / g>k / ğ>y karışması)

i-y / t-d / p-b / g>k / ğ>y karışmasına yazılı anlatımlarda sıklıkla rastlanmıştır. Örneklerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

kendimi mutlu **hisetiyorum!!!** [4]

Babamın doğum gunu pasta **kesdik** ve hediyeleri verdik [8]

ben futbol yapıyorum. ve ogul **kidiyorum**. fenerbahçe takım tutuyorum. ben kangoeroe [?] **kidiyorum**. [12]

Güzel bir ülkede yaşamak isterdim. güneş, yeşilik, deniz... **Aylemle**. [18]

Çok güneşli bir ulkede ve sıcak, deniz ve ormanlar olmalı ve sesizlik hisetmeliyim ve güzel **ögreten** okular [20]

Turkiende jasmak **isderim** havasi guzel [21]

cok iyi oyun birisi 80 **katar** sajar obe dije bariz [34]

Bayram namazı için erken kalkıp, yemeğimi yiyip, güzelce **giğininip**, babamla camiye gideriz. ... Umarımki bu anlattıklarımı beyenirsiniz. [46]

Ben Turkiye de yaşamak isterim orda galatasar ın **statını** görmek isterim. [65]

kizlarin arasında hiç **kavğa** olmazdi. [66]

2010 da izine gitmistim köpek saldırdı bana ve ısırıldı korktum **kudus** aşisisi oldum ama **kudus** deyildim. [72]

[79] Her yerde çiçek isterim Bağırmayan insanlar. **Daşlar** yok. We heryer güzel

bügük çok çok **küzel** bida denizler **parlağacak** denizi kenarı [82]

BEN ESKİŞEHİR DE DURMAYI SEVİYOM ÇÜNKÜ ORDA **AYLEM** VAR [86]

Bence bu sene daha **eylenceli** olacak. Ama geçen senenin yerini tutamaz.

[89]

Ben Hawaii de yaşamak isterdim orda **kuzel** denizler var. we orası şıçak we o bir **küzel** ülke. We orda **küzel** kızlar war [124]

EYLENCELİ OLSUN [184]

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının ana dillerinde oluşturdukları yazılı anlatımlarında ne tür hatalar yaptıklarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları, konuşma dilinin/ağız özelliğinin yazı diline yansımından kaynaklanan yanlışlar, ikinci dilin etkisinden kaynaklanan yanlışlar, noktalama yanlışları, yazım yanlışları, sesler ve ses uyumları ile ilgili yanlışlar olmak üzere beş başlık altında toplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrenciler yazılı anlatımlarında konuşma dilinin ve ağız özelliğinin yazı diline yansımından kaynaklanan yanlışlar ("seviciem/seveceğim, herkez/herkes, herkeş/herkes, babamlan/babamla, eylence/eğlence, abim/ağabeyim, babannem/babaannem,..." gibi) yapmaktadır. Çalışmanın bu sonucu, Belet-Boyacı ve Genç-Ersoy (2015)'un iki dilli Türk çocuklarının sözcük dağarcığı üzerine yaptıkları çalışmalarının bulguları ile bütünlük göstermektedir. Zira, çalışmada iki dilli Türk öğrencilerin şiveli konuşmalara sahip oldukları ve bu durumun onların sözcük dağarcığı gelişimine olumsuz etki ettiği belirtilmiştir. İkinci dilin (Flemenca/Fransızca) etkisinden kaynaklanan yanlışlar harf/ses, söz dizimi/kavram/kelime aktarımı şeklinde ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Yıldız ve Öztürk (2013), Almanya'da ilkokula devam eden Türk öğrencilerin dikte çalışmasında en çok harflerin karıştırılarak yazılmasından kaynaklı hatalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırmamızın sonuçlarından biri de öğrencilerin noktalama işaretlerini yanlış kullandığıdır. Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan yanlışlarda da nokta, kesme işareti ve virgül en çok hata yapılan noktalama işaretleri olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın bu sonucu Aydın (2013)'ın Almanya'dan gelen üniversite öğrencilerinin Türkçe yazılı anlatımlarını değerlendirmeye yönelik yaptığı çalışmanın sonuçları ile uyusmaktadır. Aydın (2013)'ın çalışmasında katılımcıların özellikle virgül, kesme işareti ve noktanın kullanım yerleriyle ilgili hatalar yaptıkları tespit edilmiştir. Yazım yanlışları açısından çalışmamızın sonuçlarına bakıldığında bağlaç olan da, de'nin yazılışı, ayrı/bitiş yazılan kelimeler, büyük harflerin kullanımı ile ilgili yanlışların öne çıktığı görülmüştür. Ayrıca yazılı anlatımlarda ifade yanlışları ve cümleye ait unsurlara yönelik (yüklem yanlış, gereksiz sözcük kullanımı, gibi) hatalar da bulunmaktadır. Yıldız ve Öztürk (2013), Aydın (2013) ve Çakır (2002/2003)'ün çalışmaları da iki dilli öğrencilerin bu tür hataları yaptıklarını göstermiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Etkili ve verimli bir Türkçe öğretiminin yapılabilmesi için önce durum tespiti yapılmalıdır. Yani alana ilişkin sorunlar tespit edilmelidir. Tespitlere göre öğretim programı, ders kitabı, etkinlik, yöntem, teknik belirlenmelidir. Belirlenen öğretim programı, ders kitabı, etkinlik, yöntem, teknikler de bu alanda uzman öğretmenlerce uygulanmalıdır.

Bu çalışma Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının yazılı anlatımlarındaki hataların tespiti ile sınırlı tutulmuştur. Bu çalışmadan hareketle Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının okuma, dinleme, konuşma beceri alanlarındaki hataları da tespit edilmelidir. İki dillilikten kaynaklanan okuma, dinleme, konuşma, yazma hatalarının tespiti çalışmalarını iki dilli Türk çocuklarının yaşadığı her ülke için yapılmalıdır.

İki dilli Türk çocuklarının yazma, konuşma, okuma, dinleme alanlarında yaptıkları hataları tespit eden çalışmalar bir araya getirilmeli, hata türleri ve hata sıklıkları belirlenmelidir. Böylece Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretmenlerinin, bu alanda ders kitabı ve öğretim programı hazırlayacakların, program geliştirme uzmanlarının duruma uygun olarak hareket etmeleri sağlanmalıdır.

Yazılı anlatım becerisi yazarak geliştirilecek bir beceridir. Yurt dışındaki Türk çocuklarında yazılı anlatım becerisinin gelişmesi için bol bol yazma alıştırmaları, dikte çalışmaları yapılmalıdır. Yazma becerisi tek başına değil diğer dil becerileri ile desteklenerek geliştirilmelidir. Ana dilinin ve toplum dilinin alfabesi karşılaştırmalı olarak öğretilmelidir. Harf-ses farklılıkları, benzerlikleri etkinliklerle, oyunlarla, şarkılarla, bol örnekle kavratılmalıdır. Yazılı anlatım kelime hazinesi ile yakından ilgilidir. Dolayısıyla yurt dışındaki Türk çocuklarının kelime hazinelerinin zenginleşmesi için kelime öğretimine önem verilmelidir. Öğrencilerin yazılı anlatımları öğretmenler tarafından değerlendirilmeli, değerlendirme sonuçları öğrencilere mutlaka bildirilmelidir.

İki dilli Türk çocuklarına yönelik Web tabanlı, etkileşimli programlar hazırlanmalıdır. Bu programların içerikleri dört temel beceriyi geliştirecek nitelikte hazırlanmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığının müsaadeleriyle Türkiye'deki öğrencilerle yurt dışındaki Türk çocuklarının mektup arkadaşlığı kurlmaları yönünde projeler başlatılmalı. Mektuplaşma, posta, e-posta, kısa mesaj gibi -günümüz şartları da dikkate alınarak- farklı kanallar kullanılarak eğlenceli ve özendirici hâle getirilmelidir. İki dilli Türk çocuklarının ana dilinde yazılmış kitaplara erişimi kolaylaştırılmalı, okuma alışkanlığı edinmeleri sağlanmalıdır. Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretecek öğretmenlerin, öğrencilerin toplum dilinden kaynaklanan hatalarını tespit edip giderebilmesi için görevlendirildikleri ülkenin dilini en azından A1-A2 düzeyinde biliyor olmasına özen gösterilmelidir.

Kaynakça

Aydın, İ.S. (2013). İki dilli Türk öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine yönelik bir durum çalışması. *Turkish Studies*. 8(9), 657-670.

Belet, Ş. (2009). İki dilli Türk öğrencilerin ana dili Türkçeyi öğrenme durumlarına ilişkin öğrenci, veli ve öğretmen görüşleri (Fjell ilköğretim okulu örneği, Norveç). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 71-85.

Belet-Boyacı, Ş., Genç-Ersoy, B. (2015). Yurt dışında yaşayan türk çocuklarına sözcük öğretimi sürecine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. 10(15), 159-180

Cemiloğlu, İ. (2000). Cümle tahlilinin önemi ve metodu. *Türk Dili Dergisi*. Ankara: TDK Yayınları.

Çakır, M. (2002/2003). Almanya'daki çok kültürlü ortamlarda türkçenin anadili olarak kullanımı. *Sosyal Bilimler Dergisi*.2 (1), 39-58.

Demirtaş, M. (2006). *Hollandaca dilbilgisi*. Ankara: Kurmay Yayın Dağıtım.

Karahan, L. (1999). *Türkçede söz dizimi -cümle tahlilleri-*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kıran, Z. (1994). *Fransızca dilbilgisi ve çeviri kılavuzu*. Ankara: Kurtuluş Basımevi.

Koçak, M. (2012). Almanya'da Yaşayan Türklerin Türkçe Dil Becerileri Üzerine Bir İnceleme. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks [ZfWT]*, 4 (1), 303-313.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı (1-10. sınıflar)*. Ankara: MEB

Şen, Ü. (2011). *Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının Türkçeye yönelik tutumları ve yazma becerileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Şen, Ü. (2011a). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi ve materyal tasarımı (Belçika örneği)*. Ankara: Edge Akademi.

Yağmur, K. (2006). Batı Avrupa'da Türkçe öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri. *TÖMER Dil Dergisi*, 134, 26-41.

Yıldız, C. (2012). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği)*. Ankara: Yurtdışı Türkler Akraba Toplulukları Başkanlığı.

Yıldız, M., Öztürk, S. (2013). Almanya'da ilkokulda öğrenim gören Türk çocuklarının yazma becerileri üzerine bir inceleme: Stuttgart örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks ZfWT*, 2 (5), 139- 155.

Yılmaz, M.Y. (2014). İki dillilik olgusu ve Almanya'daki Türklerin iki dilli eğitim sorunu. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9 (3), 1641-1651.